

A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete (MAE) elnökei

Presidents of the Hungarian Association for Material Testing

Tetmajer Lajos (vagy ahogyan a mérnöki tanulmányok során megismertük, Ludwig von Tetmajer) 126 éve, 1895. szeptember 9-11. között Zürichben életre hívta az Anyagvizsgálók Nemzetközi Szervezetét. A MAGYAR ANYAGVIZSGÁLÓK EGYESÜLETE másodikként, 1897. június 16-án alakult meg azzal az alapvető céllal, hogy hazánkat a nemzetközi rendezvényeken ez, és ne az osztrák-magyar egyesület képviselje. A II. Világháború végéig szervezetünk folyamatosan működött, majd az alapítás 100. évfordulóján, a Miskolctapolcán elindult kezdeményezés hosszasan vajúdt követően (Anyagvizsgálók Lapja, 2013/3-4) végül 2012-ben beérett. Az eltelt – immáron történelmi – kor nem csupán lehetőséget biztosít a Felelős Szerkesztőnek a visszatekintésre, hanem fel is szólítja arra, hogy megemlékezzünk dicső elődeinkről. Az alapvető kérdés ebben a helyzetben: hogyan, milyen módon, miképpen? A történelem megismételhetetlen. Ami elmúlt, visszahozni nem lehet, még törekedni sem szabad erre, hiszen a kudarc eleve adott. Mégis kapaszkodóként szolgálhat az a tény, hogy mindig és mindenkor voltak olyan emblematikus személyek, akik többet vállaltak a szakmáért, annak fennmaradásáért, a szakemberek összefogásáért, a tudás népszerűsítéséért.

Ezek voltak az Egyesület elnökei. Álljon itt a névsoruk:

1897-1904	Czigler Győző (műegy. tanár)
1904-1910	Nagy Dezső (műegy. tanár)
1910-1914	Czékus Aurél (min. tanácsos)
1914-1917	Rejtő Sándor (műegy. tanár)
1917-1924	Zielinski Szilárd (műegy. tanár)
1924-1927	Gállik István (alelnök, államtitkár)
1927-1930	Czakó Adolf (műegy. tanár)
1930-1934	Zorkóczy Samu (műsz. vezérig.)
1934-1939	Mihailich Győző (műegy. tanár)
1939-1942	Quirin Leo (műegy. tanár)
1942-1944	Misángyi Vilmos (műegy. tanár)
2012-2014	Gillemot László, Dr.
2014-2019	Czinege Imre (professzor emeritus)
2019 -	Biró Gyöngyvér, Dr. habil

A 14 nevet felsorakoztató névsorból lapunk korábbi számaiban már nyolc szakember életének mozzanataival találkozhattak a Tisztelt Olvasók. Most egy újabb „hidász”, Gállik István Dömötör (1866-1945) életébe, annak eredményeibe tekinthetünk be. A MAE elnöki feladatát Czakó Adolf előtt, 1924-1927 között töltötte be, mintegy „kitaposva a hidász és minisztériumi tisztviselő periódust”.

Gállik István (1924-1927)

Gállik István Dömötör is a Kherndl Antal (1842-1919) által kialakított neves „hidépítők” csapatát erősítette. 1866. március 2-án született Budán. A gimnáziumi éveit Vácon töltötte. Élete, szakmai pályafutása, eredményeinek felsorolása a források [1] alapján címszavakban a következők:

- 1888-ban szerez mérnöki oklevelet a Wartha Vince (1844-1914) rektorságával vezette Joseph Polytechnicumban (József Műegyetemen) Budapesten.
- 1888-tól a műegyetem hidépítéstani tanaszékén tanársegéd.
- 1890-1892 között az Országos Vízépítési Hivatal vízrajzi osztályának mérnöke, amelynek felügyeletét a Földművelésügyi Minisztérium látja el.
- 1892-től teljesedik ki szakmai élete, amikor a Kereskedelemügyi Minisztérium hidépítési osztályára kerül. Előbb beosztott mérnök, majd 1918-tól kezdődően minisztériumi osztályfőnök, miniszteri tanácsos.
- 1925-ben nyugdíjazták.

A szakmai pályafutásának eredményei mind „akadémiai”, mind pedig „kézzelfogható termék” tekintetében igen számottevő.

Az „akadémiai” vetületet tekintve szakmai érdeklődési területeinek eredményeit zömmel a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében [5], az Anyagvizsgálók

Gállik István Dömötör [1]
(1866. március 2., Buda –
1945. április 16., Budapest)

Közlönyében [4] és a hányatott sorsú [13] Technika [6] kiadványokban publikálta. E három folyóiratban összesen 42, többnyire nagyobb terjedelmű cikket jelentetett meg. Fiatal korában döntően a szerkezetek szilárdságának elméleti alapjaihoz, a rugalmasságtan témaköréhez kötődő közleményei láttak napvilágot tollából. Alapgondolata az volt, hogy a testre ható külső terhelés hatására bekövetkező alakváltozások miképpen

választhatók szét rugalmas és képlékeny tartományokra az anyagok széles skálájában. Kimutatta, hogy általában a rugalmasságtan két rugalmassági jellemzőjén, a hossz- és keresztirányú rugalmassági tényezőn, a Young-moduluson és Poisson számon nyugvó elméletében a két mennyiség között kapcsolat lehetséges. Egy 1917-ben, az Anyagvizsgálók Közleményében közölt cikkében arra a következtetésre jut, hogy a Poisson szám nem állandó, hanem a megnyúlás változásával együtt

folyamatosan változik, következésképpen csak a végtelen kis alakváltozások tartományában tekinthető állandónak a kereszt- és hosszirányú alakváltozások hányadosa. Arra mutat rá, hogy a terhelés hatására bekövetkező megnyúlások hányadosa (arányossága) helyett célszerűbb a térfogatváltozás arányosságát alapként tekinteni. Ugyancsak igen részletesen elemzi az acélok, vasanyagok szakítóvizsgálata során bekövetkező kontrakciójának információtartalmát, illetve annak felhasználhatóságát az anyagok minőségének értékelésében. Gállik Istvánnal a műegyetem mechanikai technológiai témakörében Rejtő Sándort követően Misángyi Vilmossal közösen egy olyan csoport alakul ki, amely igen nagy jelentőséget tulajdonít a törést megelőző képlékeny alakváltozásnak, annak meghatározásában, mérési technikáinak keresésében.

A Királyi József Műegyetem 50 éves jubileumi közgyűlésén 1922-ben tiszteletbeli műszaki doktori címmel [2] ismeri el alaptudományi tevékenységét az addig megjelent mintegy tíz közleménye alapján. Ugyanekkor Kandó Kálmán, Ilosvay Lajos, Hauszmann Alajos, Gaál Jenő és Bodola Lajos is hasonló elismerésben részesül.

Az 1925-ös nyugdíjazását megelőzően Zielinski Szilárd elődjétől átveszi a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének vezetését az 1924-1927-es periódusra.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1932-ben tiszteleti tagjává választja. Ugyancsak figyelemreméltó tevékenységet folytatott a Magyar Országos Szabványosító Bizottságokban is. Életéről, tevékenységéről és annak eredményeiről beszámol az Anyagvizsgálók Közlönye is az 1940/4 számában, amikor a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete választja ugyancsak tiszteleti tagjává.

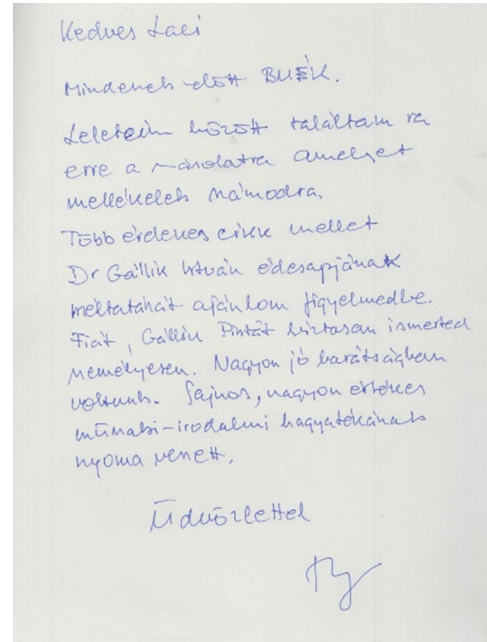
Munkássága, annak „kézzelfogható termékben” mérhető eredményei a Ferenc József híd és az Erzsébet híd tervezési és építési munkálataiban, a Lánchíd átalakításának vezetésében tükröződnek. E tevékenységekhez kötődő történelmi érdekességek, „kis színesek” olvashatók a hivatkozásokban [9]. Miniszteri tanácsosként irányította az I. világháborúban a románok által felrobbantott Tisza-hidak helyreállítását. E tevékenységet a politika II. osztályú magyar érdemrend adományozásával ismerte el. A „kis-színesek” közül érdekességként megjegyzendő, hogy a Ferenc József hidat 1896. október 4-én maga a császár adta át és ő ütötte be az utolsó szegecset, amely ezüstből készült F.J. monogrammal ellátva. A hidat a németek 1945. január 16-án felrobbantották. A híd 1946. augusztus 20-án nyílt meg újból immáron „Szabadság-híd” névvel. Az ezüst szegecset 1956-ban ellopták, de ugyanerre a sorsra jutott a később behelyezett alumíniumszegecs is. Egyedül a szegecstok van meg a pesti hídfőnél a hídrő háza mellett.

Gállik István Dömötör végső nyughelye a Farkasréti temető 17/1-1-806 számú sírja, amelyről nyilvánosan hozzáférhető fénykép nem található.

Végezetül engedjék meg a Tisztelt Olvasók, hogy személyes emlékeimet is megosszam Gállik István Dömötör élete, munkássága kapcsán. Az összekötő személy Dr. Rittinger János (1939-2013) barátom, akinek életéről csak mozaikokat sikerült összerakni Fehérvári Attila

könyvében [10]. Valamikor a 2000-es évek elején Jánostól kaptam az itt látható levelet, amelyben két fontos mozzanatot említ:

- nyoma veszett Gállik István nagyon értékes műszaki-irodalmi hagyatékának,
- jó barátját, Gállik István fiát említi („akit biztosan ismeresz személyesen” megjegyzéssel).

Dr. Rittinger János levele
Gállik István műszaki-irodalmi hagyatékáról

Gállik István műszaki-irodalmi hagyatékának részletesebb összeállításával szerettem volna Rittinger Jánosra is emlékezni. Így időkorlátot nem ismertem a különböző forrásanyagok felkutatásában. Ha nem is érhettem el a teljességet, de úgy ítélem, hogy a mellékelt irodalomjegyzék – talán – legteljesebb, amelyet a kiváló szakember, Gállik István Dömötör az őt követő generációkra hagyott.

Ami Gállik István fiát, ifj. Gállik Istvánt illeti, valóban személyesen is megismerhettem, hiszen az 1970-es évek legelején összeállított egyetemi doktori értekezésemben [11] már tudtam hivatkozni (abban 42.-es sorszámmal szerepel) az általa összeállított 38. számú UKI kiadványra [12]. Ez volt hazánkban az első olyan könyvecske, amely a hegesztett hidak ridegtörési problémakörét tekintette át részletesen. Ebben már szerepeltek a ridegtörés elkerülésére használható különböző anyagkiválasztási rendszerek is. Ezekről Istvánnal sokat beszélgettünk munkahelyén az Ütügyi Kutató Intézetben. Mindezek mellett Fehérvári Attila könyvének [10] 176-177. oldalán olvasható Rittinger János pályakezdése. Első igazi hegesztési feladata teljes mértékben a Gállik családhoz kötődött. Az Erzsébet híd tervezése és az építése anno id. Gállik Istvánhoz, a vilamos sín pályájának kialakításával kapcsolatos műszaki követelmények megfogalmazása ifj. Gállik Istvánhoz, a hegesztési technológia kidolgozása és kivitelezése pedig Rittinger Jánoshoz tartozott.

Tóth László

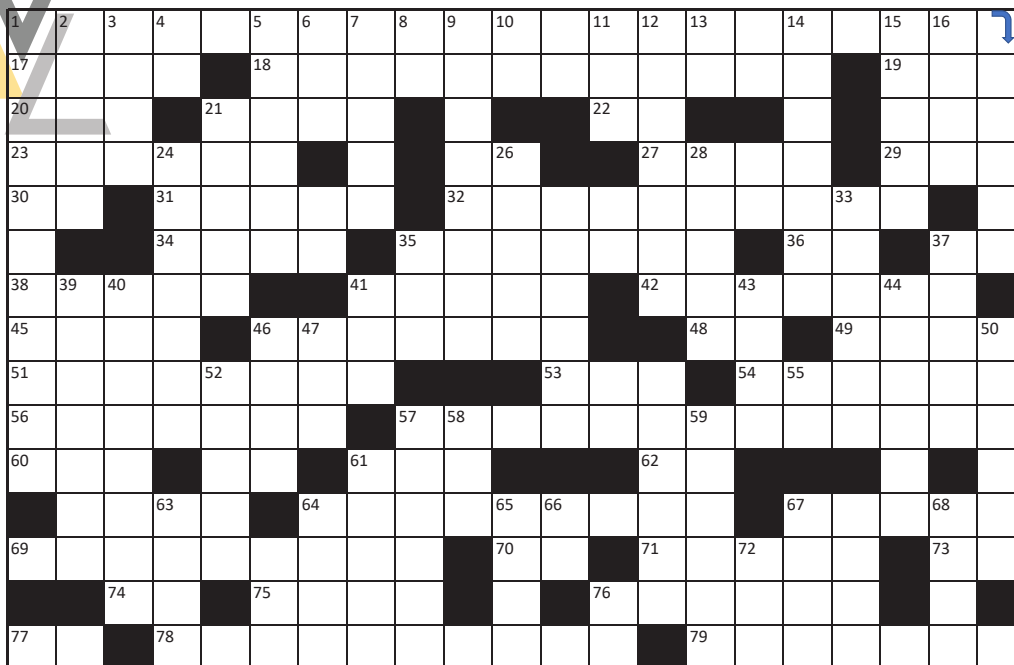
Irodalomjegyzék

- [1] Életrajzi források:
- Új magyar életrajzi lexikon. II. kötet. p.905. Főszerkesztő: Markó László. Magyar Könyvklub. 2001.
 - Magyar Elektronikus Könyvtár: Gállik István dömötör: <https://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC04834/04968.htm> (Letöltve: 2022.04.05.)
 - Arcanum: Magyar életrajzi lexikon: Gállik István Dömötör: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/g-gy-757D7/gallik-istvan-domotor-7585D/> (Letöltve: 2022.04.05.)
 - Jeles napok: Gállik István Dömötör 1866: https://jelesnapok.oszk.hu/prod/unnep/gallik_istvan_domotor_szulesnapja__1866 (Letöltve: 2022.04.05.)
 - Példaképek. Magyar mérnökök: http://elsolanchid.hu/konyvek/Mernokok_01.PDF (Letöltve: 2022.04.05.)
- [2] A Műegyetem tiszteletbeli doktorai. (1922-ben többek között Gállik István Dömötör) <https://docplayer.hu/36166770-A-muegyetem-tiszteletbeli-doktorai.html> (Letöltve: 2022.04.05.)
- [3] Gállik István dr. h. c. ny. h. államtitkár, egyesületünk tiszteleti tagjának pályafutása és működése. Anyagvizsgálók Közlönye. 1940/4. p.156-158.
- [4] Gállik István cikkei az Anyagvizsgálók Közlönyében:
- A Poisson-féle tényező és a térfogatváltozás törvénye rugalmas alakváltozásoknál. 1917. p. 97-114.
 - A rugalmas feszültségváltozás törvénye. I. rész. 1918. p. 16-31.
 - A rugalmas feszültségváltozás törvénye. II. rész. 1918. p. 33-50.
 - Czékélius Aurél emlékezete. 1928. p. 4-9.
 - A nagyobb szilárdságú szerkezeti acélok kérdésének állása Magyarországon. Az Amsterdamban (1927-ben) tartott előadás kivonata. 1928. p.19-37.
 - Egyesületi Közlemények. Éves Közgyűlés 1927.03. 20. Vezette: Gállik István. 1928. p.41.
 - Vas és acélanyagok nyúlásának összehasonlító vizsgálata különböző méretű próbapálcák esetében. 1930. p. 61-84.
 - A krómaccélok végzett kísérletek és kapcsolatos tanulmányok. 1931. p. 29-83.
 - A krómaccélok végzett újabb kísérletek. 1931. p. 161-177.
 - A mértékadó főfeszültség levezetése a Mohr-féle törési elmélet alapján. 1934. p. 63-78.
 - A hajlítópórá alkalmazása a hegesztés vizsgálatában. 1934. p. 79-90.
 - Az 1932. évi zürichi II. nemzetközi sin-értekezlet tárgyalási anyagának ismertetése. 1934. p.229-271.
 - Ferde irányú hegesztett varratok szilárdsága. 1936. p.41-50.
 - Lágyvassal végzett dróthúzási kísérletek. Társszerző: Vér Tibor. 1937. p. 85-118.
 - Oldal- és homlokvarratok együttműködése hegesztett kötésekben. 1938 4. szám.
 - A francia híd szabályzat néhány feltűnőbb rendelkezéseinek megvilágítása. 1938 4. szám.
 - A frissen hengerelt vasanyagok minőségének időszerinti javulása. 1939. p. 79-106.
 - Bemetszett rudak és szögcselt kötések fáradási szilárdsága. I. rész. 1940. p.1-27.
 - Bemetszett rudak és szögcselt kötések fáradási szilárdsága. II. rész. 1940. p. 33-62.
- Az acélok hegeszthetősége és az újabb nagyszilárdságú és hegeszthető mangánszilícium és mangánfoszfor Thomasacélok. 1942. p.235-262.
- [5] Gállik István cikkei az Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében:
- A hídfők és hídoszlopok legcélszerűbb helyzetének meghatározása. 1890. 24. 1/12. p. 389-410.
 - Adalékok az átlósan rácsosított tartók elméletéhez. 1891. 25/2. p.105-110.
 - A fémek vizsgálata a brüsszeli kongresszuson. 1908. 42/5-6. p.127-140.
 - A szakadási kontrakció jelentősége a vasanyagok minőségének megítélésében, különös tekintettel a képlékenységre. 1909. 43/9-10. p.217-225.
 - Építkezések vállalatba adásának módjai, tekintettel a háború alatt és a háború után bekövetkezett rendkívüli viszonyokra. 1922. 56/48-49. p.339-345.
 - A nagyobb szilárdságú szerkezeti acélok kérdésének állása Magyarországon. 1928. 62. 41/42. 285-290.p.
 - Közgyűlési beszédek április 9-én (Forster Gyula, Schiffer Miksa, Schulek János, Bud János, Gállik István, Méhes Zoltán, Koiss Géza beszéde). 1932. 66/37-38. p.201-204.
- [6] Gállik István cikkei a Technika kiadványban:
- Megjegyzések az alépítmények stabilitásának vizsgálatához. 1933. 5-6. p.65-67.
 - Az új francia hídszabályzat néhány feltűnőbb rendelkezéseinek megvilágítása. 1938. p.234-39.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása I. 1938. 7. p. 227-234.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása II. 1938. 8. p. 306-310.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása III. 1938. 9. p. 330-335.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása IV. 1939. 3. p. 96-109.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása V. 1939. 7. p. 265-278.
 - A vasszerkezetek méretezése szempontjából fontosabb kihajlási kérdések megvilágítása VI. 1939. 8. p. 311-325.
 - Történelmi visszaillesztés régebbi Duna-hidjaink építésére I. 1941. 1. p.13-24.
 - Történelmi visszaillesztés régebbi Duna-hidjaink építésére II. 1941. 2. p.45-46.
 - Nyomott rudak méretezésére vonatkozó újabb német javaslatok és kapcsolatos megjegyzések I. 1941. 8. p.291-299.
 - Nyomott rudak méretezésére vonatkozó újabb német javaslatok és kapcsolatos megjegyzések II. 1941. 9. p.338-346.
 - Hegesztett kötésekkel végzett magyar és német kísérletek és a hegesztett hídszerkezetekre vonatkozó újabb német szabályzatok I. 1942. 7. p.236-244.
 - Hegesztett kötésekkel végzett magyar és német kísérletek és a hegesztett hídszerkezetekre vonatkozó újabb német szabályzatok II. 1942. 8. p.292-305.
 - Oldalvarratokkal végzett fásztási kísérletek. 1943. 5. p.245-247.
- [7] Gállik I.: A nehézkedés állandója. Természettudományi Közlöny. 1888. 20. 1. pótfüzet 38.p
- [8] Gállik I.: A testek szilárdságára és alakváltozására vonatkozó újabb elméletek átnézete. Budapest. Pátria. 1906.

- [9] Gállik István hídépítéshez kötődő tevékenységének néhány forrása:
- Csodalatos Budapest: Szabadság híd Budapest: <https://csodalatosbudapest.hu/latnivalok/muemlekek-szobrok/szabadsag-hid-budapest/> (Letöltve: 2022.04.05.)
 - Magyar Hírlap: A híd, aminek az utolsó szegecsét Ferenc József helyezte el: <https://www.magyarhirlap.hu/kronika/20191004-a-hid-aminek-utolso-szegecset-ferenc-jozsef-helyezte-el> (Letöltve: 2022.04.05.)
 - 24.hu: Kényszerből volt szürke a Szabadság híd: https://24.hu/elet-stilus/2008/08/02/kenyszerbol lett szurke_szabadsag/ (Letöltve: 2022.04.05.)

- Cultura, a kulturális magazin: A Ferenc József híd története: <https://cultura.hu/aktualis/a-ferenc-jozsef-hid-tortenete/> (Letöltve: 2022.04.05.)
- [10] Fehérvári A.: Ifjan-Éretten-Öregen. 2021. Beszélgetőtárs: Tóth L., 6. Melléklet. Rittinger János (1939-2013) életének mozaikjai. p.159-205.
- [11] Tóth L.: Hegeszthető szerkezeti acélok ridegedésének vizsgálata. 1973. dr. univ. fokozat elnyerésére a Nehézipari Műszaki Egyetemen benyújtott disszertáció. 106 p. + 56 oldal melléklete.
- [12] Gállik I.: Hegesztett hídszerkezetek ridegtörése és az új acélananyagok. UKI 38. sz. kiadvány, Budapest 1970.
- [13] Terplán Z.: A Technikus, Technika, Műegyetemi Közlemények (kiadványok adatai, 1919-1949 között). Miskolci Egyetem, 1977. 60 p.

Anyagvizsgálók Lapja keresztrejtvény

Vízszintes

- Megfejtés I. – Egy felületi hiba kimutatására alkalmas vizsgálati eljárás
- A masina
- Rántothúsz kellék
- Repülőgép típus
- Örökítő anyag
- Teljesítményegység
- Ugatni szokott
- Tejtermék
- Vonaton ül
- Angol férfinév
- Latin csont
- Valamit meg szeretne kapni
- Az Anyagvizsgálók Lapjának felelős szerkesztője
- Férfi név
- Kényelmes, jól használható
- Output egyik rövidítése
- Úriény
- Régiés szin
- Első vonal
- Idegen férfinév
- Vége az imának
- Megsúlygyenitnek

- Nem fő
- A RAKK szokásos helyszíne
- Rosálás
- Áporodott
- Nemzetiségi műsor
- Régiés feketeszén
- Megfejtés II. Ferromágneses anyagok átmágnesezések tapasztalható jelenség
- Orosz sport jel
- Idegen levegő
- Elér egynemű hangzói
- Nem változik
- Régi nyelv
- Jó megjelenés
- Eső kétharmada
- Látogatás
- Nagy páratlanul
- ra párja
- Dunaújvárosi Hírportál elérhetősége, ____hu
- Bakonyi síparadicsom
- Fölé
- Gabona kéve
- Egyik értékesítési hálózat átvétő pontja

Függőleges

- Fejér megyei város
- Női név
- Japán kuriózum
- Nap szélei
- Hang utánczó madár
- Napszak
- Traktor márka
- Egyik minisztérium rövidítése
- Atom építő eleme
- Nem én
- Amerikai író
- A BME Gépészmézői karának dékánja
- Réz szélei
- Esélyes
- Kifejlett ivarérett szárnyas rovar
- Puffasztott rizs
- Fővárosa Cardiff
- Nevezetes város Olaszországban
- Függeszkedne
- Üllőbútor része
- Svájci város
- Női név
- Német érc
- Március 26-án van a névnapja
- Szisztéma
- Fával benőtt terület
- Választott románul
- Helyre tesz
- Női név
- Nem vak
- Odáig van
1948. október 7-én itt győzött Perczel Mór tábornok
- ka párja
- Tülkösszarvú párosujjú patás háziállat
- Feleség
- Von der Leyen keresztneve
- Negatív töltésű ion
- Egy jó bor városa
- Becézett Ilona
- Valós
- Szintén
- Ausztria harmadik legnépesebb városa
- Bele angolul
- Főtisztí rang rövidítve
- Égtáj

A megfejtéseket az avilap.szerk@gmail.com email címre várjuk, ahol a tárgyba írja be, hogy "Keresztrejtvény".
A helyes megfejtők között az UNIFORD Kft. által felajánlott falióra kerül kisorsolásra. Beküldési határidő: 2022.08.21.